

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Booma, Zwolle; Dr K. Verhoeven, Vriesland; Prof. Dr F. W. Grootenboer, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr D. Postma, Burgersdorp (Zuid-Afrika); Dr J. C. Rullmann, Utrecht; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; E. Visser, Arnhem; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielinga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:
Prof. Dr V. HEPP, Van Breesstraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentie: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: De Christelijke persoonlijkheid in onzen tijd II. — Uit de Schrift: Jona II. — Synode-Indrukken XI. Een Enquête. — Grootste Advies: Openb. 12:19 en de leer der uitverkiezing. Gebeds-gezondheid en de ware Kerk. De wisseling der jaargetijden en het einde der wereld. — Literatuur en Kunst: Augustus de Wits, „Verborgene Bronnen“. — Het Boek van de Week. — Uit de Buitenlandsche Kerken. — Perschoor. — Kerknieuws.

DE CHRISTELIJKE „PERSOONLIJKHEID“ IN ONZEN TIJD.

II.

De vraag, die ons na onze uiteenzetting in het vorig nummer nu allereerst bezig houdt, is deze, of nu, in algemeenen zin gesproken de persoonlijkheid van den mensch in onzen tijd tot zijn recht komt.

Eerst spreken we dus over „de persoonlijkheid“, zonder meer.

Later handelen we over de christelijke persoonlijkheid.

Ontkend kan het niet worden, dat we leven in een tijd, die rijk is aan afwisseling en toch ook weer arm aan verscheidenheid; rijk aan variatie, en toch arm aan nuanceeringen.

Sluit het een het ander niet uit?

Allerminst. Immers het hangt er geheel van af, waarop men dat begrip „verscheidenheid“ en „variatie“ enzovoort, maar toepast.

Zie, er loopt door de cultuur van alle eeuwen deze typische lijn, dat de menschen, al naarmate ze zelf minder verscheiden worden, de dingen meer gevarieerd maken. In een jonge cultuur, op het platteland, leeft ieder vrijwel zijn eigen type uit. Er is een schier oneindige verscheidenheid van werkwijze, van verdienste, van arbeidsverdeling en arbeidsprestatie, van verbouw op den akker en van voorliefde bij het fokken van vee.

Maar zie de dingen eens! Alle boerenwagens zijn gelijk. Alle gereedschappen zijn naar één model gemaakt. In de omgeving van de jongste cultuur blijft zelf die algemeenheid in het type in huisraad en kleeding.

Al naarmate nu evenwel het leven ouder wordt verandert dat.

In werkwijze en arbeidsverdeling komt er al meer gelijkheid; in de dingen al meer verscheidenheid.

En dat zonder dat het leven er merkbaar rijker door wordt. Want ging het afnemen van het beleven van het persoonlijke type in werkwijze nog gepaard met een toenemen van de uitdrukking der persoonlijkheid in kleeding, huisraad, auto, of iets dergelijks, dan zou men kunnen zeggen: „wel, we hebben iets verloren, maar toch óók iets gewonnen“.

Maar dat is allerminst 't geval.

Zelden komt men in onzen tijd bij menschen, die in hun kamer of hun huisraad, hun wandversterking of hun bibliotheek ook maar iets persoonlijks hebben.

Een „prachtige kamer“ is voor velen een kamer, die is ingericht op zulk een wijze, dat het wel schijnt alsof men tegen een meubelhandelaar heeft gezegd: „richt ons de zaak nou maar in — met de mooiste dingen, die ge hebt“. Of wel: „we willen een mooie kamer hebben, maar 't mag niet duur wezen“ — en 't gevolg is: een kamer vol mooie — maar heelemaal onpersoonlijke dingen, óf, een vertrek met aapachtige, „mooie“, maar onsolide prullen.

Gelukkig zijn er anderen.

Maar het type van vertrek onder „het volk“, onder de menschen van dezen tijd is dat, waaraan het eigene ontbreekt.

Er is verscheidenheid genoeg.

Maar al die verscheidenheid is onpersoonlijk. Want het is... fabriekswerk.

Men „fabriceert“ immers ook zelfs alle kunstwerken.

Tot „literaire romans“ (1) toet

En de mensch van onzen tijd wordt op een eigenaardige wijze in het corset van de gelijkmaking ingesnoerd.

De eischen van het moderne leven zijn immers voor velen en voor menschen uit allerlei levensmilieu allereerst die van het sociale leven.

En nu hoede niemand mij voor één, die niet gaarne de zegeningen van allerlei sociale actie erkent.

Maar een ding staat toch wel vast: onze tijd heeft als een van de grootste gevaren van allerlei sociale beweging ontvangen het kwaad der nivelleering.

„Gemeenschapsmensch“ te zijn, is, naar het heet, de eerste deugd. Maar dat beteekent dan dikwerf, dat het persoonlijke, dat de persoonlijkheid op den achtergrond gedreven wordt. Wie meedoen wil in allerlei organisatie, kan dat enkel, indien hij veel van zijn eigen persoonlijkheid vallen laat. Iets, wat niet zoo erg zou zijn, wanneer er maar een terrein overbleef, waar dat geheel eigene kon worden beleeft op productieve wijze. Maar, helaas, die gelegenheid ontbreekt aan velen.

Niet aan den christen allereerst. Juist in zijn religieuze leven en in de uitingen daarvan; in de verscheiden wijzen, waarop de gemeenschap der heiligen kan worden geoefend; in den velerlei arbeid in Gods kerk, in 't werk van Evangelisatie en barmhartigheid, heeft de christen zijn kansen om de eigen type toch te belevén.

Maar velen, die niet anders hebben dan arbeid en dan wat ontspanning, zoeken in de velerlei variaties van het genot-leven, in de waarlijk schier oneindig genuanceerde wijze, waarop de zonde kan worden gediend, een compensatie voor hun tekort aan belevingsmogelijkheid van hun eigen persoonlijkheid in den arbeid.

Want ook en juist in den arbeid zelve heeft de eigenaardige sociale beweging onzer dagen een sterke tendenz der gelijkmaking gebracht.

Niet naar de prestatie, maar naar den ouden dom wordt iemand betaald. Naar vaste „schaal“ ontvangt hij zijn loon. Machinaal.

Machinaal is 't werk, dat hij doet. Hij levert fabrieksproducten.

Menigmaal heeft daarbij niet hij, die zijn persoonlijkheid beleeft en uitleeft in de variatie, die hij in zijn werk en zijn werkwijze brengt, niet hij, die zichzelf blijft, en zijn denken en voelen, zijn willen en kunnen demonstreert aan een stuk werk met persoonlijk cachet — maar hij, die het best in 't gareel loopt, die zichzelf kan nitschakelen, die steeds de ander is, die al de anderen gelijk is, omdat hij slechts het kleinste gemeene veelvoud van alleen beleeft (een veelvoud, zeker klein, en soms óók gemeen — in den zin van heel erg algemeen) hij — hij heeft de kans om „vooruit“ te

komen; om „opzicht“ te ontvangen. Niet de persoonlijkheid, maar het „kuddedier“ heeft kans op promotie in velerlei moderne arbeidsorganisatie.

Mede daardoor is een sterke prikkel om in den arbeid óók de persoonlijkheid „te beleven“ verloren gegaan. Wie zal er arbeiden met al zijn krachten en al zijn gaven, wanneer er feitelijk in de organisatie van den arbeid alleen maar plaats is voor het met al die krachten werken het doodende en heel vaak vervelende werk, dat iedereen dag op nieuw, steeds maar weer op dezelfde manier, zal moeten worden verricht?

De oude linnenwever in Saksisch Nederland kon een kunstenaar zijn. Hij kon in de mooiste figuren zijn ideeën neerleggen. Hij gaf zijn werk en zijn gaven.

De wever op de fabriek in Twente legt een weversknoop — voort — de spoel vliegt weer door. Het domme lint, met idem zooveel gaten, en dan die gaten zóó gepoust, zorgt wel, dat de machine de figuren maakt. Tot de fluit gaat — en de man zichzelf kan zijn.

Bij deze nivelleering in het arbeidsleven, in het organisatieleven onzer dagen, doet zich het verschijnsel voor, dat tegelijkertijd zich een innerlijke verscheurdheid en verdeeldheid des levens openbaart.

In het organisatie-leven blijkt maar al te dikwijls, dat het allerminst de hand der liefde is, die de menschen samenbindt. En hooren we, hoe — vooral en juist in de z.g. neutrale organisaties — haat en walgust onderlinge oneenigheid bijna steeds in 't leven roepen, dan vragen we ons wel eens af, hoe de wereld er uit zou zien, wanneer ze naar dit neutrale, dat wil dan zeggen roode, model werd gereorganiseerd.

Maar dat is niet 't eenige.

Bij den mensch zelf is ook een niet gemakkelijk te overschatten mate van innerlijke verbrokenheid te constateeren.

Gelijk we reeds zeiden is velerlei vreugd-betoon een uiting, die op levensarmoede wijst. Maar daarnaast openbaren zich allerlei verschijnselen, die alleen te verklaren zijn uit het groote en angstwekkende gemis van innerlijke eenheid en geestelijke rust. De bizarre verwrongenheid der meest moderne bedenksels op 't terrein van sport en dans kunnen slechts voortkomen uit geesten, die de wanstaltigheid begeeren te beleven als een schepping naar eigen „beeld en gelijkenis“. Want ook daarin spreekt nog het verloren beeld Gods, dat we steeds de dingen, die wij scheppen, afdruksels van onze eigen innerlijkheid doen zijn.

„Tegen zichzelf verdeeld“, werd de mensch van onze dagen onevenwichtig, op allerlei wijze.

Immers halve wetenschap of schijnkennis maakten velen zich eigen in een ongewoon groote hoeveelheid. De kennis, die opgeblazen maakt, omdat ze niet echt is en de vragen niet tot in haar volle diepte peilt, indien ze al in 't algemeen vragen ziet; de geleerderigheid, die voor alles een verklaring weet en als meer simpel dan het simpelste de geweldigste vragen van levensbeschouwing in één kranten-artikeltje afdoet; de zoogenaamde „algemeene ontwikkeling“ van velen, die daarin bestaat, dat men vierde rangsboeken van een onbekend auteur, door een in geldverlegenheid verkeerend

H. B. S. er vertaald, doorlas, voorzoover het „interessante druk“ leek — al die „wijsheid“ wordt voor den mensch een groot ongeluk.

Want wie zulke dusgenaamde wetenschap vermeerdert, vermeerdert pedanterie en betweterij.

Wie echte wetenschap vermeerdert vermeerdert smart.

Bij de schijn-ontwikkeling, die velen in onze dagen zich eigen maakten, wordt de mensch groot en het weten klein.

Bij de echte wetenschap wordt de mensch klein — en het weten groot.

Maar waar de mensch groot wordt, daar groeit ook zijn hart uit. En deswege worden de scheuren van zijn ziel als wijde spleten, als kloven.

En zoo gaat de eenheid van zijn eigen persoonlijkheid mede verloren.

Wat aan valsche religie zich aanbiedt om het hart te troosten, maakt het voor dien mensch al niet beter.

Want tenslotte moet hij bij al die vormen van religies de troost zoeken in de bewogenheid van zijn eigen hart. En wanneer een gebroken val bewogen wordt rammelt en kraakt 't.

En het kraakt, het zucht zijn zwakte uit, dat arme hart van den modernen mensch, als het zijn kracht poogt te bezigen in de liederen van de moderne religies.

Neen, van beleving der ééne, ongedeelde persoonlijkheid kan bij den modernen mensch, in 't algemeen genomen, niet worden gesproken.

Of er dan geen reactie is?

J. W.

UIT DE SCHRIFT.

Jona.

II.

Jona in den visch.

Jona is geferd en het woeden van den storm is gestild.

Dan beschikt de Heere een grooten visch, die Jona inslokt.

En daarmee schijnt het met den onwilligen profet verloren te zijn.

Vall hij niet als loon voor zijn wederstreven naar rechtvaardige vergelding in de kaken des doods?

En toch, neen!

Jona sterft niet. Hij blijft leven.

Het is hem in het dier wel wonderlijk te moede, maar toch hij leeft, hij voelt zich leven en hij bidt.

Hij bidt tot den Heere, zijnen God.

Tot dien God, dien hij had willen ontvluchten, maar dien hij nu in zijn grooten nood weer zoekt en vindt als zijn God.

Het was wel een eigenaardig bidvertrek.

Ach, als het ons maar ernst is dan bidden we overal, waar we ook zijn.

Zijn gebed, dat eigenlijk een dankzegging is, toont ons wat er leefde in zijn ziel toen hij als levend ter helle was gevaren in het ingewand van het zeedier.

Hij doorleefde ellende, verlossing en dankbaarheid.

Jona was toch wel waarlijk een kind van God.

Met al zijn hoogmoed en ongehoorzaamheid, zijn eigenzinnigheid en onkunde, toch een kind des Heeren.

De H. Schrift idealiseert niet, teekent niet de vromen als heiligen, ver uitstekend boven ons, doch geeft ons hun levensbeeld van vallen en opstaan, maar met deze ééne trek: en hij bad tot den Heere, zijnen God.

Jona bidt en dankt in de taal der psalmen.

Hij kende Gods Woord, dat hij maar niet gedachteloos nazei, maar dat door zijn ziel was heen-gegaan en als vleesch en bloed in hem geworden was.

Zijn geestelijk leven vond in Davids levenswoorden zijn zoiverste uitdrukking.

Daarom kermde hij om de banden des doods en de boeien des grafs, die hem omringden; om al de golven en baren, die over hem henentogen en den afgrond, die hem omvangen had.

Maar als zijn ziel in hem overstelpt was dacht hij aan den Heere en klom zijn gebed op tot in den tempel van Gods heiligheid.

En hij brengt den Heere zijne gebeden. Hij zal den tempel van Gods heiligheid weer aanschouwen en dan zal hij den Heere betalen wat hij beloofd heeft.

Jona is aanvankelijk tot verootmoediging gebracht.

En met zijn Salus Jehovah, het heil is des Heeren, triumpheert hij in dit doodelijk tijdsgewricht.

Dan komt het bevel des Heeren tot den visch en hij spuwde Jona uit op het drooge.

Ook dit wedervaren van Jona is voor ons een machtig teeken.

Een teeken van Gods alomtegenwoordige wereld-

regering, van Zijn bijzondere voorzienige zorg, van Zijn volstrekte almacht, van Zijn reddende genade, van Zijn onwederstandelijken raad.

Hoe blijft God over alles te regeren!

Zelfs tot in de diepten der zeeën reikt Zijn bevel. Hij alleen is God.

Zijn voorzienigheid beschikt den visch.

Zijn almacht beheerscht zee en land, mensch en dier, dood en leven.

Zijn genade redt den ontrouwen dienstknecht en brengt hem weer op uit de diepten des doods.

Als Jona weer op het drooge is teruggebracht schittert aan den horizon in goddelijk schrift: Mijn raad zal bestaan en Ik zal al mijn welbehagen doen.

Jona moet naar Ninevé.

Dat besluit des Heeren kan niemand keeren.

Het heil des Heeren is niet voor den Jood alleen.

De Heere zal Jona, zal Israël tot verootmoediging brengen en uit den kring van een ootmoedige kern des volks, waar de vertroosting Israëls heilbegeerig verwacht wordt, zal het heil voor de wereld uitgaan.

Jona was nog wel niet geheel van zijn boezemzonde verlost, maar hij gaat nu toch naar Ninevé en is aldus voorlooper van een gelouterd Israël, een volk van ballingschap en smart en tranen, dat zijn voleinding vindt in den Man van Smarten.

Jona is ook in den visch een schaduw van Christus.

Want gelijk Jona drie dagen en drie nachten was in den buik van den walvisch, zoo was de Zoon des Menschen drie dagen en drie nachten in het hart der aarde.

Jona in den visch is dus schaduw van den Christus in Zijn dood en begrafenis en opstanding.

Toen Jezus ter helle daalde heeft God zijn ziel niet verlaten noch toegelaten, dat zijn heilige de verderving zou zien.

En uit dezen dool en deze opstanding van Christus is der wereld het heil des Heeren bereid.

Deze weg van Christus is ook de weg van Gods kinderen.

Slechts gemeenschap aan het lijden en aan het leven van Christus kan ons behoeden.

Hierin is Jona ons een baken op de levenszee.

We kunnen alleen leven door te sterven, winnen door te verliezen, opstaan door onder te gaan.

De leidingen des Heeren moeten ons tot verootmoediging brengen.

De lijdensschool des levens moet ons worden een leerschool des gebeds.

Dan kan het ook bij ons worden: ellende, verlossing en dankbaarheid.

En dan zegt ook ons hart: Salus Jehovah, het heil is des Heeren.

J. G. KUNST.

KERKELIJK LEVEN.

Synode-Indrukken.

XI.

De zaak-Ds Brussaard II (Slot).

Ook over een paar andere uitlatingen van Ds Brussaard stapte de Synode niet heen.

Dat mocht ook niet.

Ds Brussaard schreef in zijn voorverklaring: „al is het, dat ik ook nu nog enkele uitdrukkingen minder gelukkig gekozen acht en nog steeds van meeningen, dat mede daaruit voortvloeiend veelvuldig misverstand tot betreurenswaardige handelingen heeft geleid“.

Nu stelde de Synode zich heusch niet op den hoogheidsstandpunt.

Zij zou er gewis geen aanmerking op hebben gemaakt, wanneer Ds Brussaard alleen had uitgesproken, dat hij eenige uitdrukking, door de Synode van Assen uitgesproken, minder gelukkig waren.

Dit zou zij wel over haar kant hebben laten gaan. Ofschoon ook in dit gevoelen van Ds Brussaard iets vreemds ligt.

Eerst kwam hij met een reeks van „minder gelukkig gekozen“ uitdrukkingen.

Het antwoord van Prof. Ridderbos deed hem toestemmen, dat niet alle zoo ongelukkig waren als hij dacht.

Nogmaals heeft Prof. Ridderbos de pen opgenomen in de hoop, dat ook de laatste „ongelukkige“ voor het besef zouden verdwijnen.

Welke „ongelukkige“ hem nog dwars zitten, weten we niet.

Opmerkelijk is het wel, dat hij in zijn latere verklaringen de terminologie van Assen goeddeels overneemt.

Hij spreekt b.v. evengoed van „zintuiglijke waarneembare werkelijkheden“, waartegen andere zulk een oppositie hebben gevoerd.

Wat er nog bij hem kan resten, moet wel bitter weinig zijn.

De mogelijkheid, dat, waar hij reeds zooveel van die vermeende ongelukkige uitdrukkingen in eere moest herstellen, ook die „enkele“, welke hij over hield, bij dieper doorzicht denzelfden weg zouden epgaan, heeft hij naar het schijnt niet sterk genoeg overwogen.

Wie al in zooveel van ongelijk overtuigd is ge-

worden, moet, dunkt mij, heel voorzichtig zijn met nogmaals een „niet juist“ te laten hooren.

Doch dat is tot daaraan toe.

En ik meen de Synode te goed te kennen, om niet te durven schrijven dat zij hem die passage wel eadeau had willen doen.

Maar hij had er nog wat aan vastgeknoopt.

Mede uit die enkele uitdrukkingen is naar zijn oordeel veelvuldig misverstand voortgevoerd.

En dat is nog niet alles.

Dat veelvuldig misverstand heeft geleid tot betreurenswaardige handelingen.

Men gevoelt, dat de Synode dit niet eenvoudig door de vingers kon zien.

Daarvoor is die beschuldiging te ernstig.

Natuurlijk niet zoo ernstig, dat een Dienaar des Woords erom geschorst en afgezet kan worden.

Maar wel zoo ernstig, dat de Synode zulk een aanligging met nadruk van de hand moest wijzen.

Zij verklaarde haar onomwonden ongegrond.

Eenzelfde houding nam de Synode aan ten opzichte van zijn kritiek op de wijze van behandeling, door de Synode van Assen gevolgd.

Ds Brussaard meent, dat de „belijdenisuitspraak“, welke de Synode van Assen deed, vooral aan de leden der Kerken en de mindere kerkelijke vergaderingen had moeten worden onderworpen.

Kerkrechtelijke gronden kan hij daarvoor vanzelf niet aanvoeren. De historie der kerk — we hebben dit vroeger al uitvoerig besproken — stelt Assen in het gelijk. Het is dus een geheel partikuliere opinie van Ds Brussaard, waarvan we alleen dit willen zeggen, dat, indien de weg, door hem gewezen ware gevolgd, het ziekteproces nog drie jaar lang (want Ds Br. wenschte „rustig bezinnen“) in onze kerken zou hebben doorgewerkt. Gelukkig, dat Assen daarvoor de medische verantwoordelijkheid niet aandurfde. Men stelle zich eens het geval voor, dat een geneesheer tot zijn patiënt zegt: die wond ziet er wel leelijk uit, maar ik kijk er in drie jaar niet naar om, want ik wil uw familie, die in een operatie moet toestemmen, gelegenheid bieden zich vooral rustig te bezinnen!

Ook vindt hij, dat zijn persoon niet goed is behandeld. De Synode had het bij de gevoerde korrespondentie moeten laten, dunkt hem. Hij vergeet echter, dat de Synode door die korrespondentie niet bevredigd was! Of anders, zoo gaat Ds Brussaard verder, had de Synode de door haar gewild besprekingen in eigen kring moeten afhandelen. Maar om hem hier weer even in de rede te vallen, toen de Synode de zaak-Ds Geelkerken in eigen kring afhandelde, deugde het ook al niet! Daarenboven is Ds Brussaard ter Synode geweest, lang is er met hem gesproken, de Synode van Assen kon toch niet nog meer worden verlengd? Of anders — had de Synode in de eerste plaats zijn kerkeraad moeten aanwijzen om zich van zijn houding te vergewissen. Maar dat zou kerkrechtelijk zeker niet in orde zijn geweest. Wanneer een Dienaar des Woords reden tot nadenken heeft gegeven, is dat niet de zaak van zijn kerkeraad alleen, maar ook de zaak van het kerkverband. De Synode (het kerkverband) had de zaak zelf kunnen beëindigen, maar kon dit ook overdragen aan een kleinere geleiding van het kerkverband, in dit geval de classis. Zij had ook een uitgebreid Deputaatschap kunnen benoemen. Zij koos den weg, dien haar het profetijkst voorkwam. En over de profetelijkheid kan zij het best oordeelen en de persoon, met wien gehandeld moest worden, immers wel het gebrek-kigst?

Daarom, ook dit alles kon de Synode niet laten passeeren.

Zij deed ook daarover de uitspraak: ongegrond.

Doch er was nog een derde.

Ds Brussaard had na zijn eerste verklaring, waarin hij zeide, dat hij in aanmerking nemende dit en dat zich zonder voorbehoud voegde naar de dogmatische beslissingen van Assen.

Daarna schreef hij echter een artikel in „Woord en Geest“, waarin een zinsnede voorkwam, die de vraag deed rijzen: bedoelt Ds Brussaard daarmee zijn afgelegde verklaring te verzwakken?

Vóórdat de Synode over die verklaring kon oordeelen, had zij zich natuurlijk omtrent de bedoeling van die zinsnede zekerheid te verschaffen.

Want indien die zinsnede werkelijk een verzwakking inhield, dan was de verklaring daardoor waardeloos geworden en had het geen zin meer zich met de verklaring bezig te houden.

Deputaten werden benoemd om naar de strekking van die zinsnede te informeren en zeer bepaald hiernaar of ook hij van oordeel is, dat aangaande de vier bekende bijzonderheden in Gen. 2 en 3 geen andere opvatting in Gods Woord gegrond acht, dan dit zintuiglijk waarneembare werkelijkheden zijn geweest en dienovereenkomstig ook, dat ieder, die deze punten dispatabel stelt, feitelijk in strijd komt met het Schriftgezag, gelijk dat in art. 4 en 5 der Nederlandsche Geloofsbelijdenis door ons wordt beleden.

Want om dat laatste ging het in die zinsnede. Hoe nu die zinsnede moet worden verklaard is nog steeds niet voor ieder duidelijk.

Maar wel weten we thans hoe ze niet moet worden verklaard.

Ds Br
minst e
klaring
De S
te legge
in het
zorg ha
Maar
Niet a
wat zijn
zijn pos
Indere
Die w
maar w
De S
volle l
Wag
in ons
afdrucke
letterlijk
20. c
den, d
Dec 15
Assen
wijze b
laatste
de bek
Gods V
waarna
overeen
hem m
zeker a
doeld o
Nederl
Heilige
Ds B
zich pe
uit Gen
lijkheid
onze ke
gehuil
hem in
Nederl
der Hei
de band
kerken
Van
Hr. hier
En in
te verst
vertrou
Wij g
aan te
Ds Br.
Wij
dum
veerd i
Men
vertrou
En d
welke d
Hij s
Laat
Maar
toonen
Zelf
hij er n
Dat bel
Deel
die tot
dan w
inzicht
De z
Synode
Want
te beho
In b
Met
aan de
Dat i
= Een
Bime
om een
matie
Om
formeer
het pla
te stelle
Wij z
lezers h
willen
Dan
besof
verande
De te
ber.
Men
hoek: 1
Men
wordt
Indie
dit eve
Echte
stellen
Voer
noot
diker o
door o
inhoud